

SLUŽBA ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN PROMOCIJO

Dunajska 58, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: 01 478 91 63, telefaks: 01 478 90 13
e-mail: pr.mkgp@gov.si
<http://www.mkgp.gov.si>

Datum: 4. 4. 2008

**Govor državne sekretarke Branke Tome na strokovnem srečanju ob svetovnem dnevu zdravja
»Podnebne spremembe in zdravje«, Ljubljana, 4. april 2008**

(Velja govorjena beseda!)

1. Predstavitev MKGP

Kmetijstvo in gozdarstvo sta usodno odvisna od vremena in podnebja ter med najbolj ranljivimi gospodarskimi sektorji ob ekstremnih vremenskih dogodkih. Temperatura zraka, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin, pogostnost in intenzivnost mejnih dogodkov (neugodne vremenske razmere) imajo velik vpliv na kmetijsko pridelavo.

Posledice globalnega ogrevanja bodo raznovrstne, nekatere tudi pozitivne, vendar pa bodo v večini primerov za človeštvo negativne. Ukrepi prilagajanja na podnebne spremembe so potrebni zaradi uspešnega spopadanja s podnebnimi spremembami (npr. večjimi količinami padavin, višjimi temperaturami, bolj omejenimi vodnimi viri ali pogostejšimi neurji), ki se dogajajo zdaj ali se pričakujejo v prihodnosti. Namen prilagajanja je zmanjšati tveganje ali škodo zaradi sedanjih ali prihodnjih škodljivih učinkov in sicer na način, ki je stroškovno učinkovit ali izkorišča možne koristi.

Zaradi navedenega smo v lanskem letu na Ministrstvu za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano ustanovili Medresorsko skupino za prilagoditev slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. V njej poleg strokovnjakov iz našega ministrstva sodelujejo tudi strokovnjaki Biotehniške fakultete, Fakultete za kmetijstvo, Kmetijskega inštituta, Kmetijsko gozdarske zbornice, Agencije RS za okolje ter Uprave za zaščito in reševanje. Skupini predseduje priznana klimatologinja, Nobelova nagrajenka ter predavateljica na Biotehniški fakulteti prof. dr. Lučka Kajfež - Bogataj. Naloga medresorske skupine je priprava strategije o prilagoditvi slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Pri pripravi so člani medresorske skupine upoštevali naslednja izhodišča:

- Prilagajanje kmetijstva in gozdarstva je kompleksen, dinamičen in interdisciplinaren proces, ki mora vključevati deležnike na vseh ravneh;
- Temeljiti mora na rešitvah, ki omogočajo trajnostno konkurenčno kmetovanje ter sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi;
- Prilagajanje naj bo sektorsko usklajeno, da ukrepi ne bi povzročali težav v drugih sektorjih;

- Usklajeno naj bo na ravneh od lokalne do državne in pa tudi meddržavne, kar je še zlasti nujno pri gospodarjenju z vodo na nivoju porečij ali ob naravnih nesrečah;
- Želene so prilagoditve, ki prispevajo tudi k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov iz kmetijstva ter povezovanju CO₂ v tleh in biomasi;
- Prednost naj imajo ukrepi, ki bi preprečili nepovratno škodo.

Strategija prilagajanja vsebuje pet temeljnih stebrov:

- Izobraževanje, ozaveščanje, svetovanje
- Raziskave s področja podnebnih sprememb in prilagajanja kmetijstva in gozdarstva
- Krepitev zmogljivosti za obvladovanje prilagajanja kmetijstva in gozdarstva
- Ukrepi kmetijske in gozdarske politike in spremembe obstoječe zakonodaje
- Krepitev mednarodnega sodelovanja in partnerstva pri prilagajanju kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam

Po sprejetju strategije na vladi bo pripravljen akcijski oz. operativni načrt, v katerem bodo določeni roki in finančni okvir ukrepov, ki jih navaja strategija.

2. Prehranska varnost

Eno ključnih razvojnih vprašanj je vprašanje kako v pogojih očitno intenzivnih klimatskih sprememb in paradigme trajnostnega razvoja kmetijstva zagotoviti ustrezno prehransko varnost človeštva oz. posameznih držav s kakovostno in varno hrano.

Globalna ekonomija sproža procese prekomernega izkoriščanja naravnih virov, paradigma sonaravnega razvoja je prevečkrat le na deklarativni ravni, razmerje med realnimi in kvalitetnim viri za proizvodnjo hrane in rastjo števila svetovnega prebivalstva se slabša. Slovenija je del tega globalnega sveta. Nekateri negativni procesi so pri nas še izrazitejši, kot to velja za globalna dogajanja: npr. skromni obnovljivi viri in velika poraba naravnih virov na prebivalca, velika poraba materialov in energije na enoto ustvarjenega dohodka v Sloveniji; posebej izstopamo po razsipni rabi prostora (3-5 krat več prostora rabimo na prebivalca kot npr. Danska ali Nizozemska); kjer so najbolj na udaru najkakovostnejša kmetijska zemljišča. S tem izgublja največ kmetijstvo, saj gre za zemljišča, ki nudijo najširšo paleto možnosti prilaganja tako klimatskim spremembam, kakor tudi zahtevam trga in povečevanja konkurenčnosti kmetijstva.

Klimatske spremembe sicer nimajo neposrednega vpliva na samo zagotavljanje sistema varne hrane. Vsekakor pa predstavljajo veliko posredno povezavo, kajti s spreminjanjem pogojev rasti in mikroklima, se že pojavljajo določeni novi patogeni organizmi (virusi, bakterije, glive) in vektorji - prenašalci bolezni tako za ljudi, kot tudi živali. S tem se bistveno spreminja tako tehnologija, kot tudi preventiva v primarni pridelavi in posledično v celotni verigi varne hrane.

Temu se bo morala prilagoditi tako farmacevtska, medicinska, agronomska in veterinarska stroka, kot tudi druge stroke na področju proizvodnje FFS (fitofarmaceutskih sredstev) itd. Poseben izziv je prav

tako biotehnologija (GSO), kajti stroka napoveduje GSO modificirane rastline, ki bodo kos novim vremenskim pojavom. Seveda tu velja velika mera previdnosti, kajti še vedno niso ovrženi vsi sumi in dvomi novih tehnologij, kamor spada tudi NANO tehnologija (tehnologija malih delcev) v živilstvu.

Posebno vlogo bodo morali opraviti tudi »assessorji« - ocenjevalci ocene tveganja tako na domačem področju (IVZ, NIB, KIS, NVI), kot tudi EFSA na skupnem EU področju.

Klimatske spremembe torej niso zgolj zanimiv pojav v naravi, ampak pomenijo potrebo po odzivu v vseh sferah življenja. Varna hrana pa je vsekakor na vrhu te lestvice.

3. Suša v Sloveniji

Ker Slovenijo suša prizadene skoraj vsako leto, smo v letošnjem letu pohiteli in pripravili nabor tehnoloških ukrepov za zmanjševanje posledic suše na področju poljedelstva, zelenjadarstva, hmeljarstva in travništva. V ta namen je bila oblikovana delovna skupina, ki jo sestavljajo strokovnjaki našega ministrstva, Kmetijskega inštituta Slovenije in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Priporočila so začela izhajati 27. februarja v Kmečkem glasu in so oz. bodo izhajala redno tudi v mesecu marcu. V člankih so opisani dejavniki, ki vplivajo na ogroženost pridelave zaradi suše, ocenjena je ogroženost posameznih pridelovalnih območij, izpostavljena pa so tudi pridelovalna območja, v katerih bi bilo potrebno čim prej in v čim večjem obsegu začeti izvajati ukrepe za zmanjševanje ogroženosti zaradi suše. V člankih so predstavljeni tudi splošni ukrepi za zmanjšanje občutljivosti pridelave za sušo, ki so primerni tako za manj kot za bolj ogrožena pridelovalna območja. Nadalje so predstavljena tudi priporočila za gnojenje, varstvo pred boleznimi in škodljivci in drugi tehnološki ukrepi, s katerimi lahko v največji meri omilimo stresne razmere v času rasti in razvoja kmetijskih rastlin. Posebej sta predstavljeni tudi poglavji o posebnih ukrepih pri posameznih kmetijskih rastlinah ali skupinah vrst kmetijskih rastlin ter prilagajanje kmetijske pridelave na izrazito občutljivih območjih. V aprilu bo izšla tudi brošura s to vsebino, naknadno pa še ena v kateri bodo objavljeni tehnološki ukrepi za zmanjševanje posledic suše v trajnih nasadih.

MKGP sofinancira zavarovalne premije že od leta 2006 in pomeni vzpodbudo kmetov k zavarovanju proti naravnim nesrečam, saj se državna pomoč za odpravo posledic škode v kmetijstvu po novi spremembi zakona o odpravi posledic naravnih nesreč namenja samo za naravne nesreče, ki jih ni mogoče zavarovati. V letu 2007 smo v primerjavi z letom 2006 zabeležili znaten porast sklenjenih zavarovanj v kmetijstvu, saj so se sredstva porabljenega za ta namen povečala kar za 129%. V letu 2006 smo namenili 1.738.288 €, v letu 2007 pa 3.971.970 €. V letu 2008 načrtujemo za sofinanciranje zavarovalnih premij 6.126.950 €.

V tem letu je po Uredbi o sofinanciranju zavarovalnih premij mogoče zavarovati posevke in plodove pred nevarnostjo toče, požara, udara strele, spomladanske pozebe, zmrzali ali slane, če ta povzroči spomladansko pozebo, poplave in viharja, živali za primer zavarovaljivih bolezni ter vzreje vodnih živali v ribogojnih objektih. Med večje naravne nesreče, ki je zaenkrat pri zavarovalnicah v Sloveniji še ni mogoče zavarovati spada suša. Ta največkrat predstavlja največji delež škode v kmetijski proizvodnji, zato smo v letošnjem letu pristopili k pogovorom z zavarovalnicami o možnosti zavarovanja suše.

Gre torej za zelo kompleksna vprašanja, ki terjajo na nacionalni ravni celovit in učinkovit pristop k ukrepanju.